

– Aš netyčia, aš nenorėjau... – Tamsoje nesimatė, kuris vaikas verkia.

– O kur lentos?

– Ten, fisharmonijoj. Aš jas įkišau.

– Autobusas bus rytoj trečią valandą.

Ir mes išsiskyrėm.

Rytojaus rytą vaikai pusryčiavo nepakeldami galvų. Kai kurie pavalgė, greitai pakilo ir nuėjo ruoštis. Erikas ėjo su jais, bet sakydamas:

– Kvailiai jūs, kvailiai. Ką jūs rasit stoty? Čia miškas, uogos, čia nors pavalgę.

Kiti sėdėjo prie stalo, nuleidę galvas, ir visai neatrodė, kad jie trokštų kuo greičiau iš čia išvykti. Mes jų neįkalbinėjom. Nebematėm prasmės. Įkalbinėdami jau nebebūtume turėję galimybių kelti jiems nors nedidelius reikalavimus. Be kurių bendras žmonių buvimas yra visiškai neįmanomas. Vadinasi, mūsų planas žlugo, ir nebelieka nieko, tik su tuo susitaikyti.

Nors buvo baisu į juos žiūrėti, vis dėlto laikiausi to, kas įvyko. Tik paklausiau:

– Iš kur jūs ištraukėt, kad mums už darbą su jumis moka pinigūs?

– Mums Tadas sakė.

O Dieve, Tadas! Tai jo duriančią galvą vakar glosčiau kelis kartus. Nors turėjo praeiti keletas metų, kad iki galo suprasčiau tos dienos vaikų agresijos priežastį. Rūpesčiu mes juos sužeidėm. Meile mes sužeidėm juos iki gyvuo- nies. Mes palietėm žaizdą, kurią taip skauda, kad ginda-

masis gali užmušti. Smogti mirtinai, kad nebeliktų abejonių. Jie visą laiką, visus tuos metus mus patikrindavo. Jie turi priemonių. Žiaurių. Norėdami sužinoti, ar tikrai reikalingi, jie eis iki paskutinės ribos. Kartais tai gali būti peilis į nugarą. Jei supras, kad esi silpnas, ar kad ieškai sau naudos.

Išvykimo dieną vis dėlto atidėjom. Tačiau vieną kartą ji vis tiek atėjo. Atėjo su tylią slepiama baime. Mes jos nerodėm vieni kitiems. Tačiau ir vaikai, ir mes žinojom, kad turėsime parvežti juos į miestą ir vėl paleisti į gatvę. Nupirkom saldainių, sausainių. Daug. Kad užtektų kelionei. Lydėjom juos abi su Vida. Atsisveikinome tylėdami. Sulipome į autobusą. Pasiliekančios sutvarkyti stovyklos mums mojo. Jiems mojo. Ar mojo vaikai, negaliu atsiminti. Jie tvarkingai sėdėjo autobuso sėdynėse, ir mes su Vida skubiai ėmėme dalinti saldinius ir sausinius. Dėjome juos į delnus, bet niekas nevalgė. Stovykloje saldainis ar sausainis – daug jų neturėjom – būdavo praryjamas pakeliui į burną. Jie dingdavo ore žaibo greitumu. Nuvažiavom iki kapinių, įsukom į mišką, iš kur nebesimatė stovyklos. Ir tada tylą dar kartą sprogo. Pirmasis užbaubė keturmetis Ruslanas. Jo atkištas delnas su sausiniais styrojo kaip medinis. Jis rėkė baisiu balsu:

– Aaaa!.. Aaaa!..

Kitą akimirką baisus raudojimas perplėšė visą autobusą.

Žinau, kad daugiau gyvenime to niekada neišgirsiu. Ir kitais metais po vasaros su tais pačiais vaikais važiavom į miestą tyliai, gal šiek tiek pašliurpčiodami. Vaikai

jau pažinojo gyvenimą, jau žinojo savo likimą ir elgėsi atitinkamai. Bet dabar jie rėkė paklaikę, iš visos širdies. Iš saugios, ramios aplinkos jie grįžo į Vilniaus stotį. Mes parodėme, mes atvėrėme jų akis į jų nelaimę, kurią jie ir taip žinojo, bet ji nebuvo tokia skaudi. Neištėvėre vairuotojas. Jis visu garsu pasuko radiją. Bet muzikos nesigirdėjo. Tik po valandos, gal apie Maišiagalą, riksmas išsikvėpė, buvo girdėti tik tylūs šliurpčiojimai. Tada mes jas išgirdome. Banalias estrados dainas. Ėmėme jų klausytis beveik džiaugdamiesi. Netrukus pasirodė miestas, ir vaikai atkuto. Kažkaip keistai, tyčia džiaugsmingai, lyg patys save erzindami. Tada. Iš magnetofono pasigirdo toji. Dainelė. Nuolat tais metais skambėjusi iš vieno kiosko prie stoties. Rusiškas šlageris. Vienu akimirksniu lyg vėjo gūσιο pakelti vaikai pasičiupo pažįstamą melodiją:

<i>Ja moriačka, ty moriak.</i>	<i>Aš jūreivė, tu jūreivis.</i>
<i>Ja rybačka, ty rybak.</i>	<i>Aš žvejė, tu žvejys.</i>
<i>Ja na suše, ty na morie.</i>	<i>Aš sausumoje, tu jūroje.</i>
<i>My nie vstretimsia nikak.</i>	<i>Mes nesusitiksime niekaip.</i>

Tai buvo mums skirta daina.

Ja na suše, ty na morie.
My nie vstretimsia nikak.

Autobusas leidosi Ukmergės gatve žemyn, ir vaikai kartu su radiju, plodami rankomis, taip šaukė, kad at-

rodė, autobusas ištikš. Važiuojant pro „Krasnuchą“, paklausiau Eriko ir Vasios:

– Ar jūs čia lipsit?

Mes važiuvom pro jų namus.

Vaikai niūriai šūktelėjo:

– Į stotį!

Užrašėme jiems savo telefonų numerius. Sakydami, vaikai, kai jus ištiks nelaimė, paskambinkite mums. Tadas pasuko galvą ir pašaipiai pažvelgė į mane. Supratau, kad kalbu iš sausumos jūrai. Kokia gi nelaimė dar galėjo juos ištikti? Kas gi galėjo būti dar blogiau jiems, numestiems kaip šiukšlėms gatvėje likimo valiai.

Sugrįžau į namus ir, neturėdama jėgų net nusirengti, atsiguliau. Man pakilo temperatūra ir aš tris dienas pragulėjau, nepajėgdama atsikelti, nors stovyklavietėje buvo daug darbo.

Netrukus, gal po poros savaitių. Rugsėjo mėnesį. Mane iškvietė į policiją. Gavau šaukimą. Pas tardytoją. Nujaučiau, dėl ko. Praėjus po stovyklos keletui dienų, vėlų vakarą, gal apie 12 valandą. Anykščių policijos komisariato vaikų skyriaus inspektorė atvežė į stovyklą Joną ir Kostią. Pasakė, kad vaikai patys atėjo į poskyrį. Paprašė vežti juos. Į Inkūnus. Sugrįžusius iš stovyklos vaikus kiemo kaimynas apkaltino, kad jie prieš kelias dienas pavogę iš jo automobilio magnetolą. Vaikai pasakojo. Kaimynas ir policininkas nusivežė juos į mišką. Mušė „bananais“ ir vertė prisipažinti.

– Mes jiems sakėme, kad mes buvome stovykloje, o jie sakė, kad jūs atsivežėte mus iš stovyklos į Vilnių. Liepėte

mums pavogti magnetolą. O paskui visi linksminomės bokšto kavinėje.

– Mes jus atvežėme į Vilnių pavogti magnetolą?

Vaikų kalbos buvo panašios į kliedesius. Tačiau ant jų šlaunų ir sėdynių buvo bananų formos mėlynės. Jie prašė mūsų patvirtinti. Kad buvo stovykloje. Turėjo pasiėmę su savim motinų pasus. Abiejų padėtis šeimoje buvo tragiška. Jono mama buvo pirmos grupės invalidė. Nesikėlė iš lovos. Ją ir mažesnius vaikus prižiūrėjo šešiolikmetė sesuo. Kuri neseniai iš namų pabėgo. Už leidimą išsivežti Kostią į stovyklą jo tėvai pareikalavo iš mūsų dviejų butelių degtinės.

Trupučiuką sutrikome. Kaip tik tą dieną, kai vaikai buvo kaltinami, jie abu buvo išvažiavę pasivažinėti dviračiais. Ir kelias valandas nebuvo stovykloje. Buvo aišku, kad per tokį laiką vaikai jokia būdu negalėjo atsirasti Vilniuje. Tačiau kažkuriam iš mūsų atėjo į galvą mintis. O jeigu kas nors buvo atvažiavęs jų pasiimti. Nusivežė į Vilnių. O paskui parvežė. Kol supratom, kad kliedime. Automobilio magnetola būtų buvusi mažiau verta už visas šias pastangas. Taigi parašėme. Vaikai nuo tokios iki tokios dienos buvo stovykloje. Ir pasirašėme. Tie, kurie turėjome pasus.

Bet vis tiek eidama į poskyrį. Nesijaučiau labai tvirtai. Pasiėmiau asmens dokumentus. Stovyklos nuotraukų. Poskyris buvo Mindaugo gatvėje, prie dabartinės „Maximos“. Pirmą kartą gyvenime ėjau pas tardytoją. Tardytoja, jauna moteris, buvo baigusi pedagoginį universitetą. Rusistė. Prისტatė.